

POLÍTICA ANTIFRAU DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

Preàmbul

D'acord amb les exigències de la Unió Europea, la Universitat de Barcelona es compromet a mantenir un alt nivell de qualitat jurídica, ètica i moral, i a adoptar els principis d'integritat, imparcialitat i honestedat. La seva intenció és demostrar la seva oposició al frau i a la corrupció en l'exercici de les seves funcions, i espera que tots els seus membres assumeixin aquest compromís.

L'objectiu d'aquesta política és promoure una cultura que exerceixi un efecte dissuasiu sobre qualsevol tipus d'activitat fraudulenta i que en faci possible la prevenció i detecció, així com desenvolupar procediments que facilitin la investigació del frau i els delictes relacionats, i assegurar que aquests casos s'aborden adequadament i en el moment oportú.

A. Definició, abast i objectius de la política antifrau

L'expressió *política antifrau* es refereix a les mesures de prevenció, detecció, correcció i persecució del frau, la corrupció i el conflicte d'interessos en una empresa o institució.

La política antifrau inclou el compliment dels requisits legals d'antifrau i anticorrupció. S'espera que tots els empleats i membres dels òrgans de govern actuïn amb integritat en l'exercici de les seves funcions, i que garanteixin l'ús adequat dels recursos de la Universitat per prevenir el frau i la corrupció i per promoure activament una cultura de lluita contra el frau entre tots els empleats, clients, col·laboradors externs, contractistes, proveïdors de béns i serveis, entitats vinculades i altres parts.

La Universitat de Barcelona aplica una política de tolerància zero davant del frau i la corrupció.

Qualsevol cas de frau, presumpció de frau o intent de frau, pràctica corrupta o pràctica col·lusòria ha de ser objecte d'una investigació exhaustiva i s'ha de tractar adequadament. Amb aquesta finalitat, la Universitat:

- a) Ha d'assegurar un bon model de governança i comportament ètic.
- b) Ha d'oferir formació i comunicació adequada sobre el frau i la corrupció.
- c) Ha d'implementar, mantenir i revisar sistemes i procediments de prevenció del frau, i controls efectius i eficaços.
- d) Ha d'assegurar-se que es fan investigacions diligents en cas de denúncia de frau.
- e) Ha d'adoptar mesures disciplinàries, i quan correspongui accions legals en l'àmbit penal, en cas de frau.
- f) Ha de crear la Comissió Antifrau, amb les funcions de prevenció, detecció i correcció del frau.

La política antifrau inclou mesures preventives, de detecció, d'investigació i de correcció de les conductes de frau.

Definicions:

Irregularitat. Qualsevol infracció d'una disposició del dret comunitari o nacional relativa a un acte o omissió per part d'un operador econòmic que tingui o tindria l'efecte de perjudicar el pressupost de la Universitat, ja sigui reduint o suprimint els ingressos procedents dels recursos propis rebuts directament en nom de la UB o amb una despesa indeguda¹.

Risc d'irregularitat. Possibilitat que es produeixi qualsevol pràctica negligent, per acció o omissió, contrària a la norma legal o reglamentària, que tingui com a efecte un perjudici en el pressupost de la Universitat de Barcelona.

Frau. Qualsevol acció intencionada o omissió relacionada amb²:

- a) l'ús o la presentació de declaracions o documents falsos, inexactes o incomplets que tinguin l'efecte de rebre o retenir indegudament fons o béns procedents del pressupost de despeses de la Universitat o reduir il·legalment els recursos del pressupost d'ingressos de la Universitat;
- b) l'incompliment de l'obligació expressa de comunicar informació que tingui el mateix efecte que el descrit en el punt a;
- c) el desviament de dels fons procedents del pressupost de despeses de la Universitat per a finalitats diferents d'aquelles per a les quals es van concedir, o l'ús indegut d'un benefici legalment obtingut, amb el mateix efecte que el descrit en el punt a.

Risc de frau. Possibilitat que es produeixi qualsevol acció o omissió intencionada, contrària a la norma legal o reglamentària, que tingui com a efecte un perjudici en el pressupost per a la Universitat de Barcelona.

Corrupció. Execució de transaccions voluntàries i il·legals entre dues parts (l'interessat o subornador i el seu client o subornat) amb un efecte perjudicial sobre un tercer (pot ser l'Administració o la llei), quan l'agent corrupte busca, en general, un benefici econòmic.

Risc de corrupció. Possibilitat que un servidor públic (càrrec electe, de designació política o empleat públic) abusi de la seva posició institucional en benefici privat. Aquest benefici pot ser:

- a) directe (per al servidor públic) o indirecte (per a qualsevol persona, física o jurídica, relacionada amb el servidor públic);
- b) present (benefici obtingut ara) o futur (promesa o expectativa de benefici);
- c) pecuniari o de qualsevol altra naturalesa (promoció professional, informació privilegiada, etc.).

Conflicte d'interessos. Situació en què es troba un treballador quan ha d'exercir el seu judici o discerniment professional per a la Universitat —o en nom de la Universitat—, la qual legítimament confia en el seu judici, i té un interès particular que podria interferir en l'exercici de la seva responsabilitat professional.

¹ Article 1 del Reglament 2988/95 del Consell, de 18 de desembre de 1995, relatiu a la protecció dels interessos financers de les comunitats europees

² Article 3 de la Directiva (UE) 2017/1371 del Parlament Europeu i del Consell, de 5 de juliol de 2017, sobre la lluita contra el frau que afecta els interessos financers de la Unió a través del dret penal.

Delictes:

- a) Prevaricació dels funcionaris públics i altres conductes injustes (emetre una decisió arbitrària en una qüestió administrativa, coneixent la injustícia).
- b) Omissió del deure de perseguir els delictes.
- c) Infidelitat en la custòdia de documents i violació de secrets.
- d) Suborn en benefici propi o d'un tercer (rebre o sol·licitar, per a un mateix o per a una persona interposada, un regal, favor o remuneració de qualsevol tipus; acceptar l'oferta o la promesa per executar, en l'exercici del seu càrrec, un acte contrari als deures inherents a aquest càrrec, o no executar o endarrerir injustificadament allò que s'ha de dur a terme).
- e) Tràfic d'influències (influir en un funcionari o autoritat pública, aprofitant-se de les facultats que li atorga el càrrec o de qualsevol altra situació derivada de la seva relació personal o jeràrquica amb ell o amb un altre funcionari o autoritat).
- f) Malversació (una autoritat o funcionari públic, sostreure (o deixar que una tercera persona sostregui) diners o efectes públics que té al seu càrrec per raó de les seves funcions, i destinar-los a usos aliens a la funció pública o donar-los una aplicació privada).
- g) Exacció il·legal (exigir el pagament d'impostos no autoritzats degudament, o drets superiors als propis de les seves funcions per part d'una autoritat o funcionari públic).
- h) Negociacions i activitats prohibides als funcionaris públics i abusos en l'exercici de les seves funcions.
- i) Apropiació indeguda.
- j) Administració deslleial.

B. Mesures preventives

Formació i sensibilització del personal

S'ha d'oferir a tot el personal formació continuada, tant teòrica com pràctica, en matèria de frau, per augmentar el nivell de consciència de la cultura antifrau i per ajudar a identificar presumptes casos de frau.

S'han de dur a terme accions de sensibilització entre el personal davant el risc de frau. Aquestes accions s'han de comunicar pels canals oficials però també per canals menys oficials (com ara butlletins informatius, cartells o intranets), o introduir-se a l'agenda de les reunions oficials.

Declaració de conflicte d'interessos del personal

Els expedients de despesa d'un import superior a 15.000 euros (procediment de subvencions) més IVA (en cas de procediment de contractació) han d'incloure una declaració d'absència de conflicte d'interessos, en matèria de contractació pública i subvencions, d'aquells treballadors responsables d'informar les propostes (membres de la mesa de contractació i tècnic que elabora l'informe) i de resoldre les adjudicacions.

Qualsevol situació de conflicte d'interessos aparent, potencial o real s'ha de comunicar al rector o rectora.

Declaració d'adjudicatari de contractes d'obres, serveis i subministraments, i de receptors d'ajuts i subvencions

Els adjudicatari de contractes no menors i d'ajuts i subvencions d'un import superior a 15.000 euros han de presentar una declaració responsable del compliment de les lleis anticorrupció i del compromís d'assumir com a pròpia la política antifrau de la Universitat.

Un model d'aquesta declaració s'estableix com a annex 1.

Regals i obsequis

Queda prohibit oferir, prometre, prestar, donar, autoritzar o acceptar qualsevol regal, obsequi o atenció que no es consideri mostra de cortesia o d'atenció protocol·lària habitual a (1) qualsevol funcionari o empleat, i (2) qualsevol persona física o jurídica (pública o privada), amb la finalitat d'influir indegudament en la seva decisió, d'obtenir o mantenir un negoci, o d'obtenir qualsevol altre avantatge. Aquesta prohibició s'aplica independentment de si el pagament és per facilitar, agilitzar o accelerar procediments.

No es considera irregular l'acceptació de:

- a) Regals que no superin el valor de 60 euros. No es poden acumular regals de la mateixa persona física o jurídica quan la suma del seu valor superi els 180 euros en el període d'un any.
- b) Regals oficials o protocol·laris que s'intercanviïn o rebin en l'exercici de càrrecs o missions institucionals, així com l'atenció emmarcada en esdeveniments públics o promocionals.
- c) Cobriment de despeses de manteniment, allotjament i atencions derivades de la participació en un acte públic o visita oficial per raó del càrrec que s'ocupa, o per la participació o presència en presentacions, congressos, seminaris o actes similars de caràcter científic, tècnic o cultural.
- d) Articles de propaganda o publicitat d'un valor inferior a l'indicat en l'apartat a, així com invitacions a esdeveniments de contingut cultural o a espectacles públics per raó del càrrec que s'ocupa o funció que es desenvolupa.

En el cas que un empleat o membre dels òrgans de govern rebí un regal no regular d'acord amb els criteris exposats, l'ha de retornar a la persona que l'hagi enviat; si això no és possible, l'ha de lliurar a una entitat sense ànim de lucre o s'ha de sortejar entre el personal de la Universitat.

Cap empleat, o membre dels òrgans de govern no pot beneficiar-se de descomptes o condicions avantatjoses que excedeixin les condicions generals que s'apliquen per conveni al personal de la Universitat.

Sistemes de gestió i control interns

Els sistemes de gestió i control de la Universitat han de comprendre, com a mínim:

- a) Unes bases d'execució del pressupost, aprovades anualment pel Consell de Govern i el Consell Social i revisades també anualment.
- b) Una correcta separació de funcions:
 - amb la introducció d'assentaments comptables de compromís i obligació, amb posterior autorització per persona diferent de la responsable del crèdit;
 - amb dues signatures per a la mateixa funció pel que fa a les sortides de fons de tresoreria, per persones diferents de les que fan la funció comptable indicades al punt a;

- amb una oficina de contractació diferenciada i independent dels òrgans promotors/gestors dels contractes, i
 - amb una oficina de coordinació, suport i seguiment diferenciada i independent dels òrgans promotors/gestors de subvencions.
- c) Un control intern de primer nivell (òrgans gestors centralitzats i descentralitzats):
- amb procediments escrits,
 - formularis, i
 - llistes de control.
- d) Uns controls interns de segon nivell:
- per mitjà de controls previs i a posteriors de l'Oficina de Control Intern, dirigida per un membre del cos d'interventors (autonòmic, local o estatal), i
 - mitjançant una auditoria de periodicitat anual.
- e) Un sistema informàtic de control comptable intern que permeti que totes les transaccions siguin informades i quedin adequadament reflectides, amb precisió i amb un detall raonable, als llibres i registres comptables. Els gestors econòmics han de vetllar perquè aquest sistema informàtic no contingui registres o declaracions falses o enganyoses, com ara una despesa per regals o atencions introduïda com a ítem diferent de la seva naturalesa, i mantingui documentació precisa, adequada i raonablement detallada per donar suport a totes les transaccions conservant els documents, d'acord amb la política de gestió documental.
- f) L'avaluació continuada del risc de frau, per àmbits d'actuació, a càrrec de la Comissió Antifrau de la Universitat de Barcelona, així com les pautes d'orientació per detectar i pal·liar els riscos de frau i corrupció.

C. Mesures de detecció

Indicadors de frau

Són indicadors que adverteixen que pot ser que s'estigui duent a terme una activitat fraudulenta, per a la qual es requereix una reacció immediata que permeti comprovar si cal emprendre alguna acció.

Hi ha publicacions d'organismes diversos, com ara de l'Oficina Europea de Lluita contra el Fraude (OLAF), que s'han de llegir atentament i el contingut de les quals s'ha de divulgar a tot el personal que estigui en condicions de detectar aquest comportament

Mecanismes de notificació i denúncia

Aquest mecanisme facilita la notificació tant del presumpte frau com de debilitats en el control que puguin augmentar la vulnerabilitat de la Universitat al frau.

Es garanteix que el personal:

- a) Estarà format i informat per entendre en quines situacions ha de comunicar un presumpte comportament fraudulent
- b) Rebrà resposta a la denúncia de les seves sospites.

- c) Farà les seves notificacions de forma confidencial i la Universitat no tolerarà cap tipus de represàlia contra el personal que comuniqui les seves sospites.

Les denúncies s'han de presentar a la Comissió Antifrau de la Universitat de Barcelona per correu electrònic (denunciesfrau@ub.edu), aportant la documentació que es consideri escaient que, a criteri del denunciant, suporti la sospita de frau.

La Universitat ha de protegir el denunciant, d'acord amb les mesures següents:

- Mesures per garantir la confidencialitat: s'han d'ometre les dades relatives a la identitat del denunciant en totes les comunicacions, actuacions, sol·licituds de documentació i informes que es derivin de la denúncia.
- Mesures per garantir que no hi haurà repressió de cap tipus:
 1. Laboral, com ara acomiadaments, degradació o canvis laborals.
 2. Personal, com ara danys en la reputació o econòmics.
 3. Contractual, com ara la resolució anticipada o la cancel·lació del contracte.
 4. Administrativa, com ara la cancel·lació d'un permís o autorització.
 5. Mèdica, com ara derivacions mèdiques o psiquiàtriques.
- Mesures de suport:
 1. Informació i assessorament independents de caràcter general.
 2. Assistència efectiva de les autoritats competents contra represàlies.
 3. Assistència jurídica en procediments penals i civils.
 4. Assistència i suport econòmic al denunciant, inclòs el suport psicològic.

D. Investigació, correcció i actuació judicial

Recuperació d'importos percebuts indegudament i acció penal

La Universitat ha de procurar recuperar les quantitats indegudament rebudes de manera fraudulenta pels beneficiaris d'ajuts i adjudicatariis de contractes. Aquests processos també han de ser clars en els casos en què s'han de seguir procediments civils o penals.

Seguiment

Davant un cas de frau o sospita fundada, se suspenen els procediments i es notifica a la Comissió Antifrau perquè ho investigui.

Conclusa la investigació, s'ha de revisar qualsevol procés, procediment o control relacionat amb un frau potencial o provat, revisió que ha de donar lloc a conclusions clares sobre les debilitats identificades, amb accions clares i identificant responsables, i terminis rigorosos. Això s'ha de tenir en compte en l'autoavaluació periòdica.

S'ha de garantir la plena cooperació amb les autoritats responsables de la investigació i de l'aplicació de la llei i amb les autoritats judicials, en particular pel que fa al manteniment dels arxius en un lloc segur i les garanties del seu trasllat en cas de canvis de personal.

Mecanismes de notificació

Els casos de frau identificats per la Comissió Antifrau s'han d'eleva al rector o rectora perquè els comunicui de manera immediata al Servei Nacional de Coordinació Antifrau i a l'Oficina Antifrau de Catalunya.

E. Comissió antifrau

Es crea un òrgan tècnic, independent, que assumeix com a funció específica la prevenció, detecció i correcció del frau en tots els processos dels quals és responsable la Universitat. Així mateix, si escau, ha de proposar l'adopció de mesures cautelars i correctores.

La Comissió està formada pel secretari o secretària general (o persona en qui delegui), que la presideix; pel president o presidenta del Consell Social (o persona en qui delegui); pel gerent o gerenta, i pel director o directora de l'Oficina de Control Intern. Hi poden assistir, quan se'ls hi convidi, el director o directora dels Serveis Jurídics, el director o directora de l'àrea d'Organització i Recursos Humans, el director o directora de Finances, i qualsevol altre membre de la Universitat que pugui aportar informació.

Els membres de la Comissió s'han d'abstenir d'intervenir en el procediment i comunicar-ho al rector o rectora, d'acord amb l'article 23 de la Llei 40/2015, d'1 d'octubre, de règim jurídic del sector públic:

- a) Quan tinguin un interès personal en el cas en qüestió.
- b) Quan tinguin un vincle de parentiu de consanguinitat fins al quart grau —o d'afinitat fins al segon grau— amb qualsevol dels interessats.
- c) Quan tinguin una amistat íntima o enemistat manifesta amb qualsevol dels interessats.
- d) Quan hagin intervingut com a pèrits o com a testimonis en el procediment en qüestió.
- e) Quan tinguin o hagin tingut, en els últims dos anys, una relació de servei amb una persona física o jurídica directament interessada en la matèria.

Qualsevol interessat pot exercir la recusació en qualsevol moment del procediment, d'acord amb l'article 24 de la Llei 40/2015, d'1 d'octubre, de règim jurídic del sector públic.

Són funcions de la Comissió:

- a) Elaborar el mapa de riscos de frau de la Universitat, que s'ha de revisar anualment, i elaborar una memòria anual. Aquesta memòria s'ha de remetre al Consell de Govern com a molt tard per primera vegada en el termini d'un any des de l'aprovació d'aquest document de política antifrau.
- b) Impulsar campanyes de formació i sensibilització sobre les conseqüències del frau.

- c) Fer una autoavaluació anual del risc de frau.
- d) Proposar als òrgans de govern de la Universitat aquelles mesures que s'indiquin arran del resultat de l'autoavaluació anual.
- e) Tramitar els procediments d'investigació de frau, a instància de denúncia o d'ofici, en cas de sospita de frau.

En els procediments d'investigació:

- a) S'ha d'analitzar la sospita de frau per determinar-ne l'admissió a tràmit.
- b) En cas que la sospita no s'admeti, s'ha de notificar de manera motivada al denunciant, que pot recórrer la decisió davant el rector o rectora.
- c) En cas que la sospita s'admeti, la Comissió ha de demanar informació a l'òrgan, la unitat i les persones afectades, així com als possibles testimonis i tercers d'interès pels fets denunciats; els ha d'entrevistar, amb l'assessorament intern i extern que estimi oportú; ha d'emetre un informe al més aviat possible (com a màxim en el termini de tres mesos des de la recepció de la denúncia o l'inici del procediment d'ofici, prorrogable dos mesos més de forma motivada), i ha d'elevat l'informe al rector o rectora, juntament amb el detall de les actuacions dutes a terme. El rector o rectora, en vista de l'informe, trasllada el resultat de la investigació al denunciant i, si escau, quan l'expedient no sigui objecte d'arxiu, al Servei Nacional de Coordinació Antifrau i a l'Oficina Antifrau de Catalunya.

En totes les comunicacions, actuacions, sol·licituds de documentació i informes, s'han d'ometre les *dades relatives a la identitat del denunciant*.

F. Revisió de la política antifrau

Aquest document l'ha de revisar com a mínim cada dos anys la Comissió Antifrau, la qual ha de proposar les modificacions que estimi oportunes.

Annex 1. MODEL DE DECLARACIÓ SOBRE LA POLÍTICA ANTIFRAU

Aplicable a aquells adjudicataris de contractes no menors i d'ajuts i subvencions d'import superior a 15.000 euros.

[Denominació del contracte o de l'ajut]

[Nom i cognoms], [càrrec], essent representant de la persona adjudicatària del contracte o de l'ajut referit a l'encapçalament, sota la meva responsabilitat,

DECLARO:

1. Que he rebut, llegit i entès el document *Política antifrau de la Universitat de Barcelona*.
2. Que em comprometo a comportar-me d'acord amb els principis, les conductes i les normes establertes a la política antifrau de la Universitat de Barcelona, la qual hem de complir tant jo com la persona que represento.
3. Que, en els últims dotze mesos, ni jo ni la persona que represento no hem incomplert el que estableix la política antifrau de la Universitat de Barcelona, ni soc conscient de cap incompliment, dins del meu àmbit de responsabilitat, llevat d'aquelles sospites d'incompliment ja comunicades prèviament a la Universitat, si n'hi ha hagut.

_____, ____ de _____ de 20__
(Lloc i data)

Signatura

[Nom i cognoms]

[càrrec]

[Empresa, si escau]